

ยาฝังคุมกำเนิด

แพทย์หญิงอภิรดี จิรจิตติกาลโชติ

ภาควิชาสูติศาสตร์-นรีเวชวิทยา

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ยาฝังคุมกำเนิดมีลักษณะอย่างไร

ยาฝังคุมกำเนิดมีลักษณะเป็นหลอดบรรจุฮอร์โมน ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 2-2.5 มิลลิเมตร ความยาว 4-4.3 เซนติเมตร มีลักษณะนิ่ม ยืดหยุ่นได้ หลอดไม่สลายตัว ฝังใต้ผิวหนังบริเวณต้นแขนด้านในข้างที่ไม่ถนัด ฮอร์โมนจะค่อยๆ ซึมเข้าสู่ร่างกายในอัตราคงที่และต่อเนื่อง สามารถป้องกันการตั้งครรภ์ได้นาน 3 ปี (ชนิด 1 หลอด, Implanon®) หรือ 5 ปี (ชนิด 2 หลอด, Jadelle®) เมื่อครบกำหนดเวลาแล้วต้องถอดหลอดยาออก

ยาฝังคุมกำเนิดสามารถป้องกันการตั้งครรภ์ได้อย่างไร

ฮอร์โมนของยาฝังคุมกำเนิดมีฤทธิ์ยับยั้งการตกไข่ ทำให้มูกปากมดลูกเหนียวข้น ส่งผลให้เชื้ออสุจิเคลื่อนผ่านเข้าโพรงมดลูกได้ยากขึ้น นอกจากนี้ฮอร์โมนยังทำให้เยื่อโพรงมดลูกไม่เหมาะสมสำหรับการฝังตัวของตัวอ่อน

ยาฝังคุมกำเนิดมีข้อดีอย่างไร

ยาฝังคุมกำเนิดมีข้อดีหลายประการ เช่น มีประสิทธิภาพในการป้องกันการตั้งครรภ์สูง มีอัตราการตั้งครรภ์น้อยกว่า 1 ต่อ 1000 ในเวลา 3 ปี คุมกำเนิดได้นาน มีผลป้องกันการตั้งครรภ์ภายใน 24 ชั่วโมงหลังฝังยา (ถ้าฝังยาภายใน 5 วันหลังจากมีประจำเดือน) ไม่จำเป็นต้องบริหารทุกวันเหมือนยากินคุมกำเนิด สามารถป้องกันการตั้งครรภ์นอกมดลูก สามารถใช้ได้ในสตรีที่ให้นมบุตรโดยยาไม่มีผลลดปริมาณหรือคุณภาพของน้ำนม และภายหลังถอดยาออกจะกลับสู่ภาวะเจริญพันธุ์ได้เร็วกว่ายาฉีดคุมกำเนิด

ยาฝังคุมกำเนิดมีประโยชน์อื่นที่นอกเหนือจากการคุมกำเนิดหรือไม่

สตรีที่ฝังยาคุมกำเนิดจะมีอาการปวดประจำเดือนลดลง ปริมาณเลือดประจำเดือนน้อยลง และอาจช่วยป้องกันมะเร็งเยื่อบุโพรงมดลูกได้

ยาฝังคุมกำเนิดมีผลข้างเคียงอะไรบ้าง

ในช่วง 3-6 เดือนแรกหลังฝังยา มักมีประจำเดือนไม่สม่ำเสมอ เลือดออกกะปริบกะปรอยทางช่องคลอด หลังจากนั้นประจำเดือนมักจะมาห่างๆ หรือไม่มีประจำเดือนเลย ซึ่งการไม่มีประจำเดือนจากการใช้ยาฝังคุมกำเนิดไม่ได้ส่งผลให้สุขภาพของสตรีแยลง

ผลข้างเคียงอื่นๆ เช่น การติดเชื้อบริเวณที่ฝังยา ปวดศีรษะ เป็นสิว น้ำหนักตัวขึ้น เจ็บเต้านม มีอารมณ์แปรปรวน แต่ผลข้างเคียงเหล่านี้พบได้น้อย

ใครบ้างที่เหมาะสมที่จะคุมกำเนิดด้วยยาฝัง

สตรีที่ต้องการคุมกำเนิดนานตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป สตรีหลังคลอดและให้นมบุตร สตรีที่สูบบุหรี่ สตรีที่มีภาวะอ้วน (ดัชนีมวลกายมากกว่าหรือเท่ากับ 30 กิโลกรัมต่อตารางเมตร) สตรีที่มีข้อห้ามในการใช้ฮอร์โมนเอสโตรเจน เช่น เป็นไมเกรน มีความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง เป็นต้น

ใครบ้างที่ไม่ควรใช้ยาฝังคุมกำเนิด

สตรีที่ตั้งครรภ์หรือสงสัยว่าตั้งครรภ์ มีภาวะลิ้มเลือดอุดตันในหลอดเลือดดำระยะเฉียบพลัน เป็นมะเร็งหรือสงสัยว่าเป็นมะเร็งที่ตอบสนองต่อฮอร์โมนเพศ เช่น มะเร็งเต้านม มีหรือเคยมีเนื้องอกที่ตับ มีการทำงานของตับผิดปกติ มีเลือดออกจากช่องคลอดที่ไม่ทราบสาเหตุ

ถ้าต้องการฝังยาคุมกำเนิด สามารถไปฝังยาได้เมื่อไร

ภายใน 5 วัน ของการมีประจำเดือน ในกรณีหลังคลอดบุตรสามารถฝังยาภายใน 6 สัปดาห์หลังคลอด ส่วนกรณีแท้งบุตรสามารถฝังยาได้ทันทีหรือภายใน 2 สัปดาห์หลังแท้ง

หลังฝังยาสามารถใช้แขนทำงานได้ปกติหรือไม่

หลอดยาคุมกำเนิดฝังในชั้นใต้ผิวหนัง ไม่ได้ฝังลึกในชั้นกล้ามเนื้อ จึงไม่มีผลต่อการใช้งานของแขนข้างที่ฝัง แต่ในช่วงหลังฝังยาใหม่ๆอาจมีอาการปวด บวม ช้ำ ในบริเวณที่ฝังยาได้ ซึ่งอาการเหล่านี้จะดีขึ้นใน 3-5 วัน

การฝังยาคุมกำเนิด จะทำให้ในขนาดตมึบุตรยากหรือไม่

ยาฝังคุมกำเนิดไม่ได้ทำให้มีบุตรยาก เนื่องจากภายหลังถอดยาฝังคุมกำเนิดออก ระดับฮอร์โมนของยาฝังคุมกำเนิดจะลดลงอย่างรวดเร็ว สตรีสามารถกลับมาตกไข่ใน 1-2 เดือน โดยผู้ใช้ยาเกือบทั้งหมดจะสามารถกลับมาตั้งครรภ์ได้ภายใน 1 ปี